

Posudek oponenta k uznání diplomové práce za práci rigorosní

Jméno autorky rigorosní práce: Mgr. Kateřina Kolářová

Téma a rozsah práce: Právní a kriminalistické aspekty ohledání místa činu v trestním řízení
(100 stran)

Datum odevzdání práce: 4. 10. 2024

Jméno oponenta rigorosní práce: JUDr. Jiří Krupička, Ph.D.

Autorka si pro svou práci zvolila téma ohledání místa činu. Ačkoliv představuje již tradiční metodu kriminalistické praxe, nejedná se o téma neaktuální, ba naopak. I v současnosti se díky technickému pokroku neustále vyvíjejí metody přístupu k jednotlivým aspektům ohledání místa činu. Navíc je toto téma již tradičně méně zpracovávané, což otevírá dostatečný prostor pro originální zpracování tématu.

Autorka v rigorosní práci prokázala dostatečné teoretické znalosti zejména z kriminalistiky, ale i trestního práva procesního. Uchazečka prokázala dostatečnou orientaci v odpovídajících materiálech a dokázala oddělit pro její práci podstatné zdroje od těch nepodstatných. Musela vycházet zejména z monografií a odborných článků ke zvolenému tématu, ale i sama aktivně sbírala údaje z kriminalistické praxe. Při vytváření své práce autorka používala standardních vědeckých metod typických pro danou problematiku, zejména analýzu textů a jejich komparaci. Navíc provedla i vlastní šetření kriminalistické praxe formou polostrukturovaných rozhovorů s příslušníky Policie ČR.

Autorka si hned v úvodu vytyčila za cíl „poskytnout ucelený pohled na problematiku ohledání místa činu, a to jak z hlediska teoretického, tak praktického.“ Takto široce (a do značné míry obecně) definovaného úkolu se chopila s ohledem na charakter práce (až na níže uvedené výhrady) odpovědně a je možné konstatovat, že ve své práci stanovených cílů dosáhla samostatně a způsobem, který odpovídá základním požadavkům na rigorosní práci.

Předložená práce splňuje po formální stránce všechny požadavky. Celkově i s přílohami je vypracována na 100 stranách, přičemž vlastní text včetně úvodu a závěru obsahuje 84 stran (při přepočtu na normostrany však rozsah vlastního textu přesahuje 115 stran). Nechybí abstrakt v českém a anglickém jazyce i seznam klíčových slov. Text sám je přehledně strukturován do 6 kapitol, které se dále člení na jednotlivé podkapitoly. Takto pojatou strukturu autorka doplnila úvodem a synergickým závěrem, což odpovídá obvyklému způsobu vnitřního dělení diplomových prací. První kapitola zasazuje ohledání místa činu mezi ostatní druhy ohledání, představuje základní zásady ohledání a detailněji se zabývá místem činu z pohledu různých disciplín. Druhá kapitola se již věnuje samotnému ohledání místa činu – jeho kriminalistickému a trestněprávnímu pojetí, vztahu k jiným procesním úkonům a zákonné úpravě jak v současném trestním řádu, tak i v jeho zamýšlené rekonstrukci. Následuje kapitola věnující se taktickým postupům při provádění ohledání místa činu – postupu výjezdové skupiny při příjezdu na místo, přípravě ohledání a postupu při vlastním ohledání. Kapitola 4 se zabývá dokumentací ohledání místa činu, včetně využívání moderních technologií při nich. Na úvodní teoretické kapitoly pak v následující kapitole navazuje praktická část, jež obsahuje vlastní šetření autorky ve formě polostrukturovaných rozhovorů se 4 kriminalisty na SKPV – územním odboru České Budějovice (a jedním státním zástupcem působícím tamtéž) ohledně fungování právní úpravy ohledání místa činu v praktickém životě kriminalistů. Práci pak uzavírá kapitola obsahující

úvahy de lege ferenda. Autorka tak pro svou práci zvolila logickou strukturu, která čtenáři pomáhá v dobré orientaci v práci. Autorka při svém výkladu postupuje od obecného ke konkrétnímu, což napomáhá lepšímu pochopení ze strany čtenáře.

Autorka s ohledem na zvolené téma zvolila dostatečný okruh pramenů, včetně 5 ze zahraniční provenience. Oponent by však uvítal ještě větší využití zahraničních pramenů, když ohledání místa činu rozhodně není omezeno na českou národní úroveň. Se zvolenými prameny uchazečka ovšem uměla dobře pracovat, což se v práci pozitivně odráží. Autorka správně v práci rozlišuje mezi citací a parafází. Uchazečka rovněž správně odkazuje na internetové zdroje, u kterých uvádí kromě kompletní webové adresy i datum zobrazení. Autorka v práci využívala pouze citační zkratku „tamtéž“, přehlednosti odkazů na prameny by však ještě více přispělo, kdyby k tomu užívala i zkratku „cit. dílo“ („op. cit.“).

Hloubka autorkou provedené analýzy tématu se jeví s ohledem na rozsah práce jako dostačující, její analýza cizích textů a poznatků je velmi zdařilá, tyto „dobře“ kompiluje a seřazuje do svého autorského textu. Uchazečka cizí názory nejen v práci přejímá, ale rovněž se snaží vyjádřit i svůj názor na danou problematiku. Nelze tak říci, že by v práci převládal její kompilační charakter. Pokud totiž stran ohledání místa činu existuje určitý problém, autorka si jej všimá (např. problému střetu ohledání místa činu a domovní svobody) a snaží se mu věnovat. Škoda jen, že s ohledem na široký záběr tématu se těmto problémům nevěnuje natolik do hloubky, jak by si tyto zasloužily. Pozitivně naopak lze hodnotit snahu uchazečky o náhled do praxe jak prostřednictvím výkladu o využívání moderních technických prostředků, tak prostřednictvím rozhovoru s kriminalisty provádějícími ohledání místa činu (a státním zástupcem). Oponentovi ovšem v práci chybí reálné kazuistiky (vyjma přejatých závěrů z judikatury). Nejkritičtější připomínka pak (překvapivě) míří do samotného praktického šetření autorky, jež tato prezentuje jako „vlastní výzkum“, ačkoli se fakticky o žádný výzkum nejedná a závěry z něj již jen s ohledem na statistickou minimální výpovědní hodnotu nemohou být jako výsledky objektivního výzkumu prezentovány. V této souvislosti pak dle oponenta nebyly zvoleny ani vhodné „výzkumné“ otázky, kdy zejména na tu první (zda mají osoby provádějící ohledání místa činu znalosti a kvalifikaci pro jeho efektivní hodnocení) nebylo možné jen z rozhovorů s 5 praktiky odpovědět, zejména když uchazečka jejich názory dosti nekriticky přijímala. Daleko vhodnější by se dle oponenta jevilo doplnit rozhovory (jichž by navíc mělo být násobně více) alespoň o analýzu protokolů o provedení jednotlivých ohledání místa činu, na nichž se tito podíleli. Takto by bylo možné na „výzkumné otázky“ relevantně odpovědět (k tomu srov. také konkrétní připomínku níže).

Autorský text uchazečky je relativně čtivý, na dostatečné stylistické úrovni. Na několika místech se však autorka až příliš opakuje. Práce netrpí velkým množstvím gramatických chyb, ty však autorka občas činí např. v psaní čárek v souvětích (např. str. 60 – věta „Jedna z možností, ...“; str. 61 – věta „Vzhledem k značnému rozvoji technologie, ...“) nebo ve tvarosloví (zájmena jenž / jež např. na str. 48) či skloňování (např. str. 51 – „hodnocení rozhodující soudu“).

Oponent má nad rámec výše uvedeného k předložené práci tyto konkrétní poznámky a připomínky:

- Na str. 10 – 11 uchazečka uvádí, že „větší míru pozdvižení tvoří postavení nezúčastněných osob“, aniž by nějak podrobněji vyjádřila, v čem toto „pozdvižení“ spočívá, ani sama neuvádí, zda by její povinnou přítomnost u ohledání místa činu uvítala (uvádí pouze, co o tom míní Heřmánek). K tomu se krátce vyjadřuje až v poslední kapitole.
- Na str. 13 v druhém odstavci chybí v první větě slovo „zákonů“.
- Na str. 35 – 36 autorka zjevně nedostatečně odkazuje na zdroje, resp. nečerpá z původních zdrojů (Musil, Chmelík, Porada, Němec), ale pouze z Heřmánka. Správně však měla odkazovat přímo na původní zdroje prvně uvedených autorů.

- Oponent nesouhlasí s názorem uchazečky na str. 64, že „sama dikce zákona udává, že ohledání místa činu je neodkladný a neopakovatelný úkon,“ resp. že by toto bylo zakotveno v § 158 odst. 3 písm. d) trestního řádu, jak uvádí v pozn. č. 163. Byť tento úkon opravdu bude v drtivé většině případů odkladným i neopakovatelným, není to proto, že by byl uveden v § 158 odst. 3 písm. d) trestního řádu. Pak by totiž neodkladným i neopakovatelným úkonem bylo i každé podání vysvětlení (§ 158 odst. 3 písm. a) trestního řádu). V tomto ustanovení je totiž uveden jen demonstrativní výčet úkonů, k nimž je oprávněn policejní orgán před zahájením trestního stíhání.
- Pozn. pod čarou 173 a 174 rozhodně neměly znít „tamtéž“, když jim předchází odkaz na ustanovení zákona.
- Na str. 71 je špatně odkaz na zákon v pozn. č. 175, kdy by měl být zákon č. 372/2011 Sb., nikoliv 373/2011 Sb.
- Na str. 75 dotazovaní praktici těžko odpoví, že by docházelo k úmyslnému pochybení v ohledání místa činu. Obdobně těžko může uchazečka z rozhovorů zjistit, že k nesprávnému ohledání nedochází ze subjektivních důvodů, ale pouze z objektivních důvodů (str. 76). To by musela analyzovat jednotlivé případy ohledání. Samotní praktici si totiž svá pochybení jednak nemusí uvědomovat, jednak by se o těchto „selháních“ těžko podělili s autorkou.
- Na str. 80 se uchazečka nesprávně domnívá, že by způsobení větší škody při krádeži (§ 205 odst. 1 písm. a), b), odst. 3 trestního zákoníku) způsobilo, že by šlo o zločin, Pořád totiž vždy půjde o přečin!
- Rozhodně nelze souhlasit s konstatováním autorky na str. 86, že „značná část trestních spisů je v případě absence videozáznamu stížena vadou“. Naopak to budou i tak pouze jednotky případů.

Výše uvedená pochybení a připomínky ovšem nemohou snížit jinak slušnou úroveň práce, jež je výsledkem poctivé práce v podobě originálního a relativně podnětného zpracování tématu.

Z toho důvodu doporučuji předloženou práci k uznání za práci rigorosní.

V Praze dne: 2. 12. 2024

JUDr. Jiří Krupička, Ph.D.
oponent